

in široko je prostora dovelj na kakem vertu. Za male kmete in kajzarje, pa tudi za take rokodelce, ki so večidel pri domu, kakor za kovače, kolarje, mizarje, šivarje, čevljarje, tkavce itd. so čebe posebno pripravne, ker jim lahko strežejo.

Kakor pa je pri vsakem kmetijskem rokodelstvu mnogo vraž in praznih vér, tako se jih tudi pri čbelarstvu ne manjka. „Čbelar mora srečo imeti, če ne ni nič“, se pogostoma sliši. Res je to — al to velja od vsacega dela. Kdor umno ne ravna, ali je nečimern, ne bo nikjer srečen. Vreme ima res veliko moč čez čebe, pa tudi skerb za nje, vednost in pridna strežba je ima ravno toliko. Kdor nima dosti vednosti v čbeloreji, naj se ne sramuje posvetovati se z umnim čbelarjem, in srečen bo. Nikar naj ne verjame praznih vraž, da se ne bo tako splačal, kakor se je splačal tisti zet, ki je bil navdan babje vére, ktera pravi: „kadar umerje čbelar, moraš hitro k čbeljniku teči, na vsaki panj trikrat poterkati in jim povedati, da je gospodar umerl, ob enem pa tudi vsaki panj dobro stresti“. To je storil vražni zet po smerti svojega tasta, pa je polne panjove tako pretresal, da so razdražene živalice nad-nj planile in ga tako opikale, da je vse žive dni pomnil, kdaj je čbelam oklicoval smert njih prejšnjega gospodarja.

Starozgodovinski pomenki.

Slovenščina v starem času.

Spisal P. Hicinger.

6. Ali je v starem času med Donavo in jadranskim morjem bilo ktero ljudstvo slovenskega rodu?

(Dalje).

Ko so Indi začeli nar višje božanstvo na več strani ločiti, so svoji trojici dali tudi boginjo na stran, to je bila Maja, mati treh višjih bogov. Pa tudi trem višjim bogovom so pridružili boginje, namreč: Sarasvati, Lakšmi in Bavani. Kakor je bilo sonce prikazen višjega boga, tako je luna bila prikazen višje boginje. Pri severnih Slovanih so bile znane boginje: Zlatababa, Krasopani, Živa, pri južnih Slovencih pa se nahaja tudi obilno sledú od tacih posebnih boginj; zlasti je opomniti tolike še dan-današnje vére v moč mlade in stare lune. Pristaviti se smé, da na bleškem jezeru je bil po stari pripovedi tempelj Radogosta in Žive.

Ako se posebej praša za spominke teh božanstev, kateri so se iz rimskega časa v sedanji slovenski zemlji našli, se kaže Brama ali Prove, začetnik vsih stvari, prav po indiški šegi izpodobljen na Štajarskem; dalje pod imenom Latobus, Latobius, to je na Lotu, indiškem cvetu, znamenji stvarivne in rodivne moči sedeči Brama, in zopet v podobi medveda, v kterege se je bil enkrat spremenil za boj z Višnutom, na Koroškem.

Indiški Višnu, ohranjevavec stvari, se za tega voljo v raznih premembah domišluje, od katerih se na starih kamnih v sedanji slovenski zemlji mnogo sledú nahaja. Višnutova sprememba v ribo nekaj opominja na vesoljni potop, nekaj na vsakoletne povodnji, ktere v Indii po pasjih dnéh nastopajo, in iz katerih ljudi nastop bolj suhe dobe otmé; na to opominja pred ko ne toliko rib na tukajšnih rimskih kamnih. Prememba v merjasca ali vera je podoba vzdigovanja suhe zemlje iz povodnji; naznanuje jo večkratni napis Vercombog na Koroškem. Prememba v možoleva je znamenje zmage bolj mokre dobe nad narhujo vročino o pasjih dnevih; od tod je še znamenje leva med nebeškimi znamenji; od tiste pričuje po g. Terstenjakovem razlaganji božanstvo Laburus ali Lavur na ljubljanskem kamnu. Prememba v vitežkega vojaka Rama, kteremu so v boji za njegovo soprugo pomagale opice zo-

per nasprotnika Ravana z njegovimi medvedi, je znamenje iz zimske nerodovitne dobe rešene zemlje; le-to oznanuje že pred imenovani celjovski kamen s podobo boja Višnutovega z medvedom. Prememba v junaškega zmagovavca Krišna je znamenje zmage spomladnih sončnih žarkov čez prejšnji zimski nerodovitni čas. Krišna v družbi pastaric je bil Slovencom znan kot bog pastirski Veles, od kterege ima vas Velesovo na Gorenškem ime; kakor zmagovavec nasprotnih moči v podobi silne kače pa jim je bil tudi znan, kakor naznanuje toliko pripoved od bele strahovite kače, ktere ni vsakteri bojevavec zamogel zmagati, le eden, Keršnik imenovan, ji je bil kos. Da je bil pa tudi v rimskem času znan na slovenski zemlji, od tega je priča znani ptujski kamen Prangar s plunkarjem, krog kterege so mnoge živali s plesavci in plesavkami, kteri ne najde nobene primere v greški ali rimski mitologiji. Kar zlasti kače kot sovražne moči zadeva, je pomniti toliko pripoved od izdanih gospodičin na podertih gradovih, ktere so pol ženske in pol kače.

Indiški Šiva, po svoji strani pokončevavec, pa ker iz smerti povsod nahaja spet življenje v prirodi, tudi oživljavec, ima za tega voljo posebne dve obliki, dobro in hudo, luč in temo, življenje in smert, poletje vroče in zimo merzlo. Njegovo znamenje je ogenj, in njegov navadni spremljevavec tur ali bik. Slovencom je znan kot Korent ali Kurant, in na njegovo ime svoje pustne norce uganjajo. Od tega božanstva za stari čas po g. Terstenjakovem mnenji pred ko ne pričata dva kamna na Koroškem, eden postavljen bogu Cheront, eden bogu Saxamus, kar je polatinčen Karant ali Korent, od besede kar, čer, po latinski saxum, je ime Karant ali Korent; Šiva indiški je namreč stanoval na gori polni čerov ali pečin; hrib pa, pri kterem se je uni napis našel, se še današnji čas imenuje Choralpe

Dalje je mnogo osebnih imen na starih kamnih, ktere so po častji Šivatovem posnete, na primero zlasti na Kranjskem: Fulginas, Broccius, oboje na blisk, Šivatovo lastnost, opominjajoče, uno sicer latinsko, to slovensko; Toravius, Buius, Voltaron, vse troje po Šivatovem biku vzeto, ker tur, buj, vol in bik je v slovenskem eno. Tudi v imenih vod že od kdaj znanih je spomin Živatov hranjen, ker besede Savus, Dravus, Murus so po korenikah sav, ter ali tur, mur vzete, ktere vse na bika Šivatovega opominjajo. Z indiškim Šivatom si je egiptovski Osiris enak, kterege podobšina se je našla v Solnogradu, dalje še Serapis, to je Šiva v peklú, kterege kamen je v Ptujem. (Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Koliko Turki od sveta vejo.

Cela vednost, ki jo turško ljudstvo ima od dežel in ljudstev po svetu, obstaja v temle:

Na svetu je po njih mislih 25 ljudstev in pol; polovični ljudje so cigani. Izmed unih 25 ljudstev so Arabci naj malopridniši. Judje niso veliko vredni, ker so 500 prerokov umorili, 500 družih prerokov pa ne poslušali. Allah (Bog) jim je dobro hotel, al v svoji slepoti niso tega spoznali. Perzijan je še veliko manj vreden kot Jud; Perzijani pa tudi Judje pridejo v pekel; ker je pa vendar Perzijan še manj vreden kakor Jud, jezdari v peklú Jud Perzijana.

V Giaurluku (to je, v deželi kristjanov) je 7 velicih držav: cesarstvo nemško, rusovsko, brandenburško (Trentabol), angleško, francozko, španjsko in pa genoveško. Vse te cesarstva so podložne padišahu (turškemu cesarju) in mu morajo obilne davke odrajtovati, da jih pusti živeti. — Zato tudi turško ljudstvo misli, da cesar francozki in kraljica angleška sta primorana bila na Turško poslati svoje armade in ladje, zakaj tako je ukazal padišah, zato pa jima je tudi to leto odpustil davke.

Koliko kave (kofeta) se povzije leto in dan v Evropi.

Neki Anglež je precj na drobno prerajtal, da se kave okoli 220 do 230 milijonov funtov povzije čez leto v Evropi; pridela se je pa po vsem svetu blizo 600 mil. funtov. Naj več je povzijejo nemške dežele, in sicer se je sme na enega človeka šteti poltretji funt ali po 3 funte leto in dan; pripelje se je v te dežele sedaj skor 1 milijon centov čez leto — tedaj šesti del vsega prideka. Na Angležkem so je popili leta 1852 blizo 35 mil. funtov. Pervo kavarnico so napravili v Londonu leta 1652, 20 let pozneje pa prvo na Francozkem v Marseillu.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 28. sušca. Cena žita pada. 3000 vagonov valaške pšenice je bilo prodane po 4 fl. 50 kr., in blizo 3000 vag. koruze (nove) po 3 fl. 15 kr. Ker pa kupci mislijo, da bo žitna cena še bolj padla, je kupčija zdaj pri nas slaba. — V Karlovcu se ga malo prodaja, zato ponujajo koruzo po 3 fl. 45 kr. in tudi po 3 fl. 30 kr., pšenico po 7 fl. 45 kr. pa tudi po 7 fl., valaško po 5 fl. 45 do 6 fl. 30 kr., soršico (napolico) po 5 fl. 20 do 40 kr., oves po 2 fl. 10 do 15 kr. Iz Granice se mnogo žita vozi.

V Račah na Štajarskem so 21. dan p. m. celo hišo nekega šivarja preiskali in sopet zasačili ponarejevalca šestice; našli so kalup (model), v kterega je vlival šestice, plehasto žlico za ravno ta namen in pa kositren pokrov nekega pivnega kozarca; pri nekem pomagacu pa so našli tri iz kositarja ponarejene šestice, ki jih je, kakor je ob stal, on sam naredil. Izročili so ga gosposki.

Iz Notrajskega 2. dan aprila. Naj vredniku „Novic“, ki je po višjem poročilu zavolj preiskave neke kužne bolezni več dni potoval po Notrajskem (od Ljubljane do Senožeč), dovolijo častiti bravci, da jim, vernivši se v Ljubljano, kaj malega pové, kar mu je pri sercu. Ne bom govoril od strašnega blata, ki smo ga gazili od Verhnike noter do Senožeč, obiskovaje mnogo vasi, — tudi ne od silne burje, ki je razsajala v Postojni in me nehoté prisilila k zdihljeju: „lepa si domovina naša, ma! pri tem koncu ne!“ — tudi ne bom omenjal terpinčenja uboge živine na ti cesti, kjer tudi človek veliko veliko terpi; — ne bom ponavljal mnogokrat slišanih želj, da bi se kmali kmali poravnale servitutne pravice v tukajšnih gojzdih, — tudi bom za se ohranil veselje, ki me je mnogokrat doletelo v družbi ljubih znancev in prijatlov, — vse to ni namen teh mojih verstic, ktere so določene le razodeti nektere misli o gospodarstvu sploh.

Pervo, kar svojim rojakom na Notrajskem povedati imam, je, da naj varujejo, da njih konji ne nalezajo bolezni smerkovih kónj, kterih sicer zdaj na ti cesti ni še ravno veliko, pa jih utegne sčasoma več biti, ako se ne bo oostro pazilo na to, da se berž izzačetka čisto odpravi kužna živina. Za smerkovega konja ni nobenega zdravila, in če je konj še tako lep, še tako močen in sicer zdrav, ni mu več pomagati, kakor hitro je zapadel tej kužnini, ktera se iz začetka kakor tat prikrade v konja, pa se od dneva do dneva bolj razširja in izperva skrita le prepozno očitna postaja premalo zvedenim ljudem. Naj se tedaj v sedanjih okoljšinah ne zanemarja nobena smolika, noben kevžeh, da se iz spervega nedolžne iskrice ne vname nepogasljev plamen! V tacih časih ni dosti, da gospodar pazi le na svojo živino, ampak paziti mora tudi na ptujo, da ne zatrosi kužnine. — Med blezo 1300 konji, ki smo jih preiskavali na svojem potovanji, sem sedaj vidil veliko več lišajevih kakor smerkovih kónj — al ravno to spričuje, kako nevarno je, če se zanemarijajo kužne bolezni, kakor se je to godilo pri lišajih in garjah, kterih je sedaj na Krasu sila veliko. Čudno se mi je zdelo, da na več krajih sem vidil, da še česala (stri-

geljna) nimajo pri hiši! in da so mi rekli: bič (gajžla) je naš štrigelj!“ V tacih okoljšinah ni čuda, da je lišajevih kónj na kupe, ako zraven tega še pogledamo v hleve — kakoršni so pri nekterih gospodarjih. To niso hlevi, to niso štale — to so berlogi, to so gerde tamnice brez sape, brez svetlobe, zablatene, s pajčevinami preprežene, v ktere se tista živina zapera, ktera celi hiši kruh služi, ali saj gospodarju, ki ž njo po cesti vozari, pečenko, salato, vino in kavo! Vém, da zraven tacih hlevov tudi ljudje nimajo dosti boljših stanovanj — vidil sem, da tam pa tam je revšina velika, — ali med revšino in nemarnostjo in lenobo je vendar še velik razloček. K revšini in lenobi pa se pridružuje še neka druga nezgoda tukaj, in ta je — vraža. Tako mi je pripeljal neki premožen gospodar svoje dve leti staro žbè na ogled — dlaka po vsem životu je bila naseršena, zadnji stegni oblatene, kakor se to navadno vidi po stegnih naših goved. „Kaj pa to, oče, da je vaše lepo žbè tako nečedno po celem životu?“ — ga uprašam. Mož me pogleda, da sem vidil, da ni zapopadel, zakaj tako prašam. „Sej — reče po tem — se žbeta ne smejo štrigljeti; pri nas jih nobeden ne štriglja, zato da se bolje redé; tako smo na Koroškem vidili.“ Gospodar, sicer pameten mož, pa le zapeljan po neumni vraži, je bil vesel, ko sem mu razložil, da tudi žbetova koža ni mertev meh, ki se ne smé zablatiti, sicer se zamašé potne luknjice in mnogo bolezni se napravlja po nesnagi. Da žbet, ki vedno le v štali stojé ali le na pašo hodijo, ni treba tako štrigljeti kakor delavnih kónj, ki v vsakem vremenu po cesti vozijo, je očitno — al snažiti se morajo kolikor potreba nanaša vsi, da zdravi ostanejo: žbeta manj, konji bolj. Če na Koroškem ne štriglajo žbet in jih pusté v blatu tako, kakor je Vaše živinče, naj Vam to ne bo izgled; nemarnosti je dovolj po vsem svetu, in se je tudi na Koroškem ne manjka. — Mož je obljubil berž očediti svojega belca.

Strašno gospodarstvo sem vidil tudi pri mnogih gospodarjih z gnojem. Nočem imenovati krajev, povedati pa moram, da tisuč in tisuč goldinarjev gré v zgubo po goli nečimernosti, kakor se tam pa tam z gnojem ravná. Veliko veliko hiš sem vidil, kjer — čeravno imajo živino — še gnojnišč nimajo. Živina stojí v hlevu na hribih gnoja, ki se celo zimo ni iskidal, in ker v nekterih hlevih že ni več prostora za-nj, ga mečejo iz hleva h zidu hiše. Tam na zid nakidan leží, se spira po ulicah, ki so cestnega blata in gnojnice polne, da se jih človek bojí že od deleč. Tako gospodarstvo ne more kmetu pomagati na boljši stan! Taka nemarnost, taka potrata z naj boljim premoženjem ne more peljati drugam kakor k revšini in nadlogam! Dokler naši kmetje tega ne bojo spoznali, da gnojnišče je gospodarstva zlati rudnik, ne bojo zlezli iz nadlog, če bi se jim tudi vsi davki odpustili. S pisanimi poduki pa — tega sem zdaj prepričan — ne bomo tukaj nič opravili; edino, kar bi pomagati utegnulo, je, da bina kakoršno koli vižo v vsaki vasi se saj enemu kmetu naredilo gnojnišče, kakoršno mora biti, ki bi potem izgled bilo vsi vasi. Vém, da je povsod nekoliko svojoglavcov, kterih tudi izgled ne bo ganil, — vém pa tudi, da je med našimi kmeti dosti dobrovoljnih ljudi, kteri, če se s prijazno besedo podučé, radi primejo za dober nauk, in to toliko bolj, ker imamo mnogo pametnih županov, ki tudi kaj beró in bojo radi pripomogli k obćenokoristnim napravam, na ktere bojo tudi nekteri duhovni gospodje gotovo radi svojo pozornost obračali. V serce me je bolelo viditi toliko blata po cestah, zanemarjenega, ki bi, namesto da zdaj vse pota ogerduje, mešano z gnojem (eno versto gnoja, eno blata) narejalo naj bolji mešan gnoj (kompost).

Vse to viditi, mi je vesela tolažba le v tem ostala, da železnica, ki bo zaterla nesrečno vozarenje po téh krajih, bo rešitev iz sedanjih nadlog, v kterih sedaj v téh krajih zdihuje kmetijstvo, ktero dosti tacih kmetov ima, ki še sejati ne znajo! Bravci! nikar ne mislite, da